

נגע צרעת

ויקרא יד: (לד) כִּי תִבְאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְכֶם לְאֶחְזָה וְנִתַּתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבַיִת אֶרֶץ אֶחְזָתְכֶם: (לה) וְבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַפֶּהן לְאָמֵר כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַבַּיִת.

רש"י: (לד) ונתתי נגע צרעת- בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן:
(לה) כנגע נראה לי בבית - (נגעים פ"ב. ת"כ) אפי' תלמיד חכם שיודע שהוא נגע ודאי לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי אלא כנגע נראה לי:

מדרש רבה: נגע צרעת תני ר' חייא וכי בשורה היא להם שנגעים באים עליהם תני רבי שמעון בן יוחאי כיון ששמעו כנענים שישראל באים עליהם עמדו והטמינו ממונם בבתיים ובשדות אמר הקדוש ב"ה אני הבטחתי לאבותיהם שאני מכניס את בניהם לארץ מלאה כל טוב שנאמר (דברים ו) ובתים מלאים כל טוב מה הקב"ה עושה מגרה נגעים בביתו והוא סותרו ומצא בו סימא.

ספורנו: (מז) והבגד כי יהיה בו נגע צרעת. ממה שאין ספק בו שלא יהיה זה בטבע בשום פנים, כי בבגד לא יקרו אלה המראות המשוונות אם לא מצד מלאכה תשימם בו בצבעים שונים בכונה או שלא בכונה וזה מצד איזה חטא שיקרה בסמים הצובעים או במלאכת האומן או בהתפעלות הבגד הצבוע. וכבר באה הקבלה שלא ידונו בנגעי בגדים זולתי הלבנים בלתי צבועים כלל. אמנם העיד הכתוב שלפעמים יהיה זה כפלא בבגדים ובבתים, וזה להעיר אוזן הבעלים על עבירות שבידם, וכל זה בחמלת ה' על עמו. וכן קבלו ז"ל שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים. וכאשר בחר באומה הישראלית כאמרו בך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגלה וזה מפני שתקות המכוון מאתו יתברך היא יותר ראויה ומצויה באישי זאת האומה ממה שתהיה באישי זולתה, ובחמלתו עליהם כשיהיה הרוב מהם לרצון לפניו, אמר לעורר היחידים מהם, ראשונה בנגעי בגדים אשר עליהם באה הקבלה שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים, וכשלא יספיק זה יעוררם בנגעי בתים אשר בהם גם כן לא יבא נגע צרעת בטבע כלל. ולזה ראוי שלא יהיו בגדי גוים מטמאים ולא בתיהם מטמאים בנגעים כלל כמו שקבלו הם ז"ל. וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה לחמלה (למעלה) זו, אין זכרון לראשונים שנמצאו לעולם נגעי בתים עד שאמרו קצתם ז"ל שלא היו לעולם:

רמב"ן: (מז) והבגד כי יהיה בו נגע צרעת זה איננו בטבע כלל ולא הווה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו ולכך אמר הכתוב (להלן יד לד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא והנה איננו נוהג אלא בארץ שהיא נחלת ה', כמו שאמר (שם) כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה, ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע, אבל מפני שלא יבא הענין ההוא אלא בארץ הנבחרת אשר השם הנכבד שוכן בתוכה: ובתורת כהנים (מצורע פרשה ה ג) דרשו עוד, שאין הבית מטמא אלא אחר כבוש וחלוק, ושיהא כל אחד ואחד מכיר את שלו והטעם, כי אז נתישבה דעתם עליהם לדעת את ה' ותשרה שכינה בתוכם וכן אני חושב בנגעי הבגדים שלא ינהגו אלא בארץ, ולא הוצרך למעט מהן חוצה לארץ כי לא יארעו שם לעולם ומפני זה עוד אינם נוהגים אלא בבגדים לבנים לא בצבועים, כי אולי הצבע הוציא הכיעור ההוא במקום ההוא כטבעו ולא אצבע אלהים היא, ולפיכך הצבועים בידי שמים מטמאין כדברי רבי שמעון (נגעים פ"א מ"ג):

זוה"ק: כגוונא דא, מאן דעביד עבידתא לעבודה זרה או לסטרא אחרא דלא קדישא, כיון דאדכר ליה על ההוא עבידתא, הא רוח מסאבא שריא עלוי, וכד סליק עבידתא, במסאבא סליק: כנעניים פלחי לעבודה זרה אינהו, ומתדבקן כלהו כחדא ברוח מסאבא בעבודה זרה, והוּו בניין בנין לפרצופייהו ולגעוליייהו לסטר מסאבא לעבודה זרה, וכד שראן למבני, הוּו אמרי מלה, וכיון דאתדכר בפומייהו, סליק עליה רוח מסאבא, כד אסתליק עבידתא, ברוח מסאבא אסתליק: כיון דעאלו ישראל לארעא, בעא קודשא בריך הוא לדכאה לון, ולקדשא לון ארעא, ולאפנאה אתר לשכינתא, דלא תשרי שכינתא גו מסאבא, ועל דא בההוא נגע צרעת הוּו סתרין בניינין דאעיין ואבנין דאתעבידו במסאבו: תא חזי, אי עובדא דא הוּו לאשכחא מטמונין בלחודוי, יהדרון אבנין לבתר כמה דאינון לאתרייהו, ועפרא לאתריה, אבל קרא כתיב, וחלצו את האבנים, וכתיב ועפר אחר יקח, בגין דיתעבר רוחא מסאבא ויתפני, ויתקדש השתא כמלקדמין, וישתכחו ישראל בקדושה, ובדירא קדישא, למשרי בינייהו שכינתא:

ועל דא, מאן דבני בנין, כד שארי למבני, בעי לאדכרא בפומיה דהא לפולחנא דקודשא בריך הוא, הוא בני, וכדין סייעתא דשמיא שארי עלוי, וקודשא בריך הוא זמין עליה קדושתא, וקארי עליה שלום, הדא הוא דכתיב (איוב ה כד) וידעת כי שלום אהלך וגו': מהו (שם) ופקדת נוך הא אוקמוה אבל ופקדת לאפקדא מלה בפומא כד איהו בני, וכדין ולא תחטא כתיב, ואי לאו הא זמין לביתיה סטרא אחרא, כל שכן מאן דבני, ורעותיה בגוונא אחרא, בגין דמייחד ביתא לסטרא אחרא לאסתאבא ביה, הא ודאי שריא ביה רוח מסאבא, ולא נפיק ההוא בר נש מעלמא, עד דאתענש בההוא ביתא, ומאן דדייר ביה יכול לאתזקא, דהא ההוא דירה רוח מסאבא שריא ביה, ואזיק מאן דאשתכח ביה: ואי תימא, במה ידיע, כגון דאתזק בההוא ביתא ההוא דבני ליה, או אנשי ביתיה, או בנזקי דגופא או בנזקי ממונא, הוא ותרין אחרנין אבתריה, הא ודאי יערוק בר נש לטורא ולא ידור ביה, ידור בטילא דעפרא ולא ידור ביה: ובגין כך, קודשא בריך הוא חס עלייהו דישראל, דאינון לא ידעיין מלה בכל אינון בתי, והוא אמר, אתון לא ידעיין, אנא ידענא, וארשימנא לון בנגע.

אמנם לכאורה אמאי אמר 'נגע' זרעם, הלא הוא באמת ענג ולא נגע. אלא כי למראה עיני אדם כשפוקדים עליו להרוס את ביתו הלא הוא נגע, אך באמת מי שהיה מאמין באמונה שלימה שצודאי כל דעביד רחמנא לטב עביד וצטוח היה שכן הוא לטובה, מנא אונר ונהפך נגע לענג, וזה שהיה מתרעם על שנלטה להרוס את ביתו ולא היה מאמין שהוא לטובה, הוא לא מנא אונר והיה לו זאת באמת נגע זרעם. וכן הוא תמיד, זהו שאמרו חז"ל (ברכות ס, יג) לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד עי"ש, וכשאומר לטב על ידי זה נעשה באמת לטובה ונהפך מנגע לענג כנ"ל.

וזהו (פס' לה) וצא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית, לא אמר 'נגע' רק 'כנגע' נראה, כי רק למראה עיני אדם היה נראה כדבר זר וכנגע לנתון ולהרוס את ביתו, אבל באמת היה לטובה וחסד ונהפך הנגע לענג ומנא אונרות זהב וענג בתוכו.

ק"א

כי תבאו אל ארץ כנען וכו' ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, ופרש"י בשורה היא לכם וכו' לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב וכו' וע"י הנגע נותץ הבית ומוצאן.

ונביין נא א"כ למה הסגיר מתחילה את הבית שבעת ימים, ורק אח"כ חלצו את האבנים, הא כיון שנראה הנגע ידע שכאן מטמון, ובפרט שכפי שאיתא ברמב"ן מובא בספרי כ"ק א"מ אדמו"ר מרן זצוק"ל שנגעי בתים ובגדים שלא כדרך הטבע הן א"כ רק לטובת ישראל לגלות המטמוניות הן, ולמה צותה התורה לטמא מקודם שבעת ימים.

והנה בכוננת התורה ומצותי אין לנו השגה, אבל מה שמרמו לנו אפשר כי יודעים ומאמינים אנחנו שכל מה שד' עושה לנו, אפילו כשח"ו מלקה אותנו הכל לטובה היא, אבל כשרואים בעת שלא ביטורי הגוף לבד מלקה אותנו, רק גם בדברים שח"ו מרחיקים הם אותנו ממנו ית', אין חדר לתשב"ר ולא ישיבה, לא ביהמ"ד להתפלל בצבור ולא מקה, וכדומה, אז ח"ו ספק חשש עולה בקרבנו האפשר שגם עתה כוונתו ית' לטובה, אם לטובה, הי' לו ליסרנו בדברים שיקרבו אותנו אליו, ולא ביטול תורה ותפילה וח"ו כמעט כל התורה, והאם אין זאת ח"ו יסורים של וישליכם וכו', לכן רואים בתורה שהגם שנגע הבתים טמאה ומטמאה הייתה, ומ"מ עשה בה ד' שליחות לטובת ישראל, מתחילה טמאה ז' ימים ואח"כ נתגלה המטמון, ולכן צריך האיש לומר רק כנגע נראה לי, ואפילו ת"ח שידע שנגע היא רק כנגע יאמר, להנ"ל, מפני שהאיש בעצמו אינו יכול לאמר אם היא באמת נגע או פגע רק שלו נראה כנגע הי' יכול לאומר, אבל באמת טובה היא לישראל אשר יטיב ד' עמנו.

כי תבאו אל ארץ כנען וגו' ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וגו' (יד, ד). ומלכשו (ויק"ר י, ה) הדא הוא דכתיב (מהלים עג, ה) אך טוב לישראל. ואינו מובן מה ענין כתוב זה לכאן. אלא הפירוש כי צראותו ביתו יתן ונהרס. היא מדת הדין, אבל סוף מעשה במחשבה תחילה למנא מטמוניות (עי' גרש"י) כולה רחמים, וזה 'אך טוב לישראל', ר"ל כי מן הנגעי בתים אנו רואים אשר מדת הדין הוא אך טוב ורחמים לישראל, כי הטוב וחסד בא על ידי הגבורות והדין. וזהו (בראשית כו, כח) ויתן לך האלקים שאף אלקים מדת הדין (גר"ר לג, ג) יהיה משפיע וכולו רחמים.

ובן הוא לעולם, אפסי אז בזמן שצית המקדש קיים היה באחגליא ועכשו הוא באחכסיא, לעושה נפלאות גדולות לצדו (מהלים קל, ד; עי' זוה"ק בלק ה, ב), אבל אם האדם רוצה לראות צעינא פקיתא שהכל בהשגחה ולא מקרה, גם עתה צכל יום רואה הנפלאות, על חיינו המקורים צידו ועל נשמותינו הפקודות להשי"ת ועל נסיו שצכל יום ויום עמנו, כי נדמה לאדם שהיא מדת הדין אבל היא כולה רחמים, כמו הגמרא (נדה לא, א) אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ונתחנתי (ישעיה יב, א), במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שיאלו לסחורה ישב לו קנץ לאחד מהן התחיל מחרף ומגדף, לימים שמע שטבעה ספינתו של חבירו צים התחיל מודה ומשבח וכו', עי"ש, וכן מזדמן עתה צכל יום, אם אדם משגיח בעלמו איך הקצ"ה מתנהג עמו צפרנסתו רואה בחוש 'כי טוב' (מהלים קל, ה) שגובה חובתו של אדם צטובתו שמטיב לצרויותיו (עיין פסחים קית, א). וזהו ונתתי נגע זרעם בבית וגו' ופירש רש"י צשורה היא שעל ידי זה מנא האונרות זהב של האומות העולם.

זקרי

והנה עין עיבה מרומז ומכוונה צשם עין ימין ועין רעה צשם עין שמאל והנה צעני"ג העין הוא מיימין והוא עין טובה והגון עם הג' המה נגררים ונסמכים אל העין מיימין הכון היא נפש שפלה והג' נתחלף צרי צל"ח צ"ש והוא רוח נמוכה וצנגע העין הוא משמאל מרומז על עין רעה